

Asia: VN/23899/2023

Arviomuistio päästökauppadirektiivin toimeenpanosta - Uusi EU:n fossiilisten polttoaineiden jakelua koskeva päästökauppa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

WWF Suomi kiittää lausunnon antomahdollisuudesta ja toteaa mielipiteenään seuraavaa:

WWF Suomi näkee uuden polttoaineiden jakelijoiden päästökaupan välttämättömänä ja merkittävänä ilmastopoliittisena toimenpiteenä. Viime vuosina EU:n yleisen päästökaupan tehokkaasta ohjausvaikutuksesta on saatu hyviä näyttöjä. Uusi päästökauppa täydentää nykyisiä selvästi riittämättömiä taakanjakosektorin päästöihin kohdistuvia ohjauskeinoja. Pitemmällä aikavälillä toimiva fossiilisten polttoaineiden päästökauppa voisi myös avata mahdollisuuksia taakanjakosektorin ohjauskeinojen virtaviivaistamiselle esimerkiksi luopumalla biokomponenttien jakeluelvoitteesta, joka ei parhaalla mahdollisella tavalla ohjaa kulutuskäyttäytymistä.

Muistiossa on kattavasti esitelty oleellisia toteutusvaihtoehtoja. Vaikutusten arvioinnissa ei ole kuitenkaan riittävän kattavasti huomioitu fossiilisten polttoaineiden käytön vähentämisen kiireellisyyttä, josta muun muassa COP28-ilmastokokous joulukuussa 2023 antoi vahvan poliittisen signaalin. Ajoneuvojen ja työkoneiden vaihtoehtoisten käyttövoimien kehitystä ja kansalaisten käyttäytymisen muutosten mahdollisuutta ei myöskään ole riittävän perusteellisesti tarkasteltu, mikä luo turhan negatiivisen kuvan uudistuksen vaikutuksista. Tähän näkökulmaan on jatkovalmistelussa syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Muistiossa on varsin ansiokkaasti esitelty oikeudenmukaisen siirtymän näkökulmaa, hyödyntäen Suomessa tehtyjä tieteellisiä tutkimuksia muun muassa liikennepolttoaineiden hintojen kompensatiomalleista. WWF korostaa, että polttoaineiden hintojen nousun sosiaaliperusteinen kompensatio on toteutettavissa. Arviomuistoista käy myös selkeästi ilmi, että bensiinin ja dieselin verotus on keventynyt huomattavasti viimeisen vuosikymmenen aikana. Näin ollen jakelijoiden päästökaupan käynnistämisestä johtuvien liikennepolttoaineiden hinnankorotustuen

kompensoitotarve on varsin maltillinen. Öljylämmityksestä luopumiseen kannustavia tukia on lisättävä energiaköyhyyden ehkäisemiseksi.

Mahdolliset hyvitysmekanismit tulisi olla sosiaaliperustaisia, eikä toimialakohtaisia. Aloilla, joilla on helppoa siirtyä fossiilittomiin energiatuotteisiin, päästöoikeuskustannusten hyvitysmekanismit olisivat haitallisia, koska ne hidastaisivat muutosta.

WWF katsoo, että Suomen tulee panna toimeen direktiivi ripeästi ja mahdollisimman kattavasti. Polttoainejakelijoiden kansallinen päästökauppa voi olla merkittävä osa Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman (KAISU) valmistelua, johon hallitus on sitoutunut.

Muistion kappaleessa 4.2 esitetyistä toteutusmalleista WWF kannattaa vaihtoehtoa ”Laaja soveltamisala + laajat puhdasta siirtymää edistävät tukiohjelmat”.

Kuten muistion sivulla 32 todetaan, jakelijoiden päästökaupan toimeenpano siten, että polttoaineen loppukäyttäjää voitaisiin ennakolta tunnistaa, on nykytilanteessa mahdotonta. Siten olisi perusteltua Suomessa toteuttaa uusi päästökauppa siten, että se ulottuu kaikkiin käyttäjiin, mukaan lukien muun muassa huviveneet sekä maa- ja metsätalouskoneet. Laajennus parantaisi paitsi ilmastopolitiikan kattavuutta, myös vähentäisi byrokratiaa, mikä on hallituksen julkilausuttu tavoite.

Arviomuistion mukaan uusi päästökauppajärjestelmä toisi Suomelle vuosittain noin puoli miljardia euroa huutokauppatuloja. Näistä osalla voidaan kattaa Suomen maksuosuus EU:n ilmastotoimien sosiaalirahastoon, josta myös Suomi saa aikanaan osansa. WWF Suomi painottaa, että maksuosuudesta ylijäävää rahaa ei tule käyttää tukiin, jotka kompensoisivat yrityksiin kohdistuvia kustannuksia. Yritysten tulee sisällyttää kustannukset hintoihinsa, jotta päästöjen ja päästöhinnonnoittelun vaikutus välittyisi mahdollisimman selvästi loppukuluttajille. Sen sijaan WWF kannattaa varojen kohdentamista päästökauppadirektiivin hyväksyntään oikeudenmukaista siirtymää tukeviin kohteisiin. Myös mahdolliset tukitoimet varsinaisen soveltamisalan ulkopuolisille toimialoille tulisi direktiivin salliman kustannusten kompensoinnin sijaan kohdentaa siirtymän nopeuttamiseen ja oikeudenmukaisuuden vahvistamiseen. Suomen EU:n ilmastotoimien sosiaalirahastosta saamien varojen jaossa tulee huomioida oikeudenmukaisuus, läpinäkyvyys ja sosiaalinen hyväksyttävyyys, minkä vuoksi laaja sidosryhmien kuuleminen tulee taata kansallisessa valmistelussa.

Vaikka arviomuistiossa pohditaan kansallisen lykkäyksen mahdollisuutta, WWF Suomi ei pidä tätä suotavana vaihtoehtona. Lykkäys paitsi viivästyttäisi päästöhinnonnoittelun kehittymistä myös heikentäisi valtiontaloutta poistamatta kuitenkaan velvoitetta EU-maksujen maksamiseen. WWF korostaa, että tehokkaan ja oikea-aikaisen ilmastotoiminnan edistäminen on olennainen askel kohti kestävämpää tulevaisuutta.

Nordman Bernt
WWF Suomi